

SOFT SKILL ÉS KÖZÖSSÉG A 21. SZÁZADI KÉSZSÉGEK FEJLESZTÉSE A LABOR CAFÉ ADOMÁNYKÁVÉZÓ, NYITOTT KÖZÖSSÉGI TÉR BEN JÓGYAKORLAT

– Fekete Éva –

Bevezetés

Fiatalkorban a közösség a személyiséget és a szemléletmódot egyaránt formálja. A közösségben megélt konfliktusok vagy pozitív élmények, esetleg a közösen elért sikerek a szociális érzékenységre és számos alapvető kompetenciára is hatással vannak, akár csak ezen tapasztalatok hiánya. A korai életszakaszban végzett közösségi aktivitás, az átélt élmények és a kialakult személyes kötődések sokáig elkísérik a fiatalt, a felnőttkoron is nyomot hagynak. Mindezek együttesen nem csak a magánéletre, de akár karrierre is hatással lehetnek.

A közösségi szolgálat 2011-es bevezetése óta számos kutatás vizsgálta annak élménypedagógiai eredményeit, eddig tapasztalható társadalmi hatásait, összefüggéseit a későbbi önkéntes tevékenységre való hajlandósággal. A többnyire kvantitatív adatgyűjtési módszerek alkalmazásával végzett kutatásokon alapuló tanulmányokból számos informatív adatot tudunk meg arról, mi az egyes oktatási intézményeknél a megvalósítás bevett gyakorlata, milyen jellegű feladatokat végezhetnek a diákok a szolgálat során, és az is kiderül, milyen struktúrában oldották meg a szolgálat pedagógiai előkészítését és adminisztratív lebonyolítását. Elérhető tanulmány arról is, milyen összefüggés van a fiatalok benyomásai és az egyes iskolatípusok között, de készült részletes képet adó tanulmány a fogadószervezetek tapasztalatairól is a közösségi szolgálat eddigi gyakorlata alapján (Bodó, 2015; Markos, 2018; Matolcsi, 2013).

A Tabulapláza Alapítvány Labor Café Adománykávézó, Nyitott Közösségi Terének ötletgazdájaként, projektkoordinátoraként és mint pedagógus szakember megtapasztalhattam és kutatom, hogy egy olyan gyakorlati terep, egy olyan élő közeg, mint egy közösségi tér, hogyan képes aktivizálni és fejleszteni a 21. században nélkülözhetetlen úgynevezett soft skilleket. Az elkövetkezendőkben szeretném ismertetni azokat a módszertani lehetőségeket, melyeket a közösségi tér működésének hét éve alatt fejlesztettünk ki szakember kollégáimmal, valamint az azokkal összefüggő tapasztalatokat.

A projekt rövid ismertetése

A Tabulapláza Alapítvány Labor Café Adománykávézó, Nyitott Közösségi Tér projektje 2015-ben indult azzal a szándékkal, hogy az önkéntességet és az adományozást mindennapi kultúránk részévé tegye. Emellett további célja, hogy lehetőséget biztosítson a középiskolásoknak a kötelező iskolai közösségi szolgálat ötven órája alatt valódi, hasznos, gyakorlati tudás és tapasztalat megszerzésére. Természetesen a kávézó a közösségi terek alapfunkcióit is szem előtt tartja, vagyis szabadidős

tevékenységek, egyéni és csoportos kezdeményezések helyszínékként kíván alternatívája lenni a fiatalok által preferált közterületeknek és plázáknak.

A közösségi kávézó működésében eltér a mindennapokból ismert kávézóktól, hiszen szolgáltatásai nem díj megfizetése után vehetőek igénybe, nincs kiszolgáló személyzet és vendéglátóipari tevékenység sem zajlik. A 100%-ban az alapítvány önkéntesei által üzemeltetett,

becsületkasszás helyen kávéautomata és teakonyha adja meg a kávézóélményt, melyek önkiszolgáló rendszerben működnek. A betérő tehát vendég és házigazda egyszerre. Évente száznál is több közösségi esemény valósul meg a kávézóban, privát rendezvények, kulturális programok és képzések helyszínékként is szolgál, mindezek mellett pedig adománygyűjtő és -elosztó pontként funkcionál. Ennek a komplex kezdeményezésnek a munkájába, fenntartásába és működtetésébe, valamint fejlesztésébe és népszerűsítésébe kapcsolódnak be azok a diákok, akik ötven órás közösségi szolgáltatukat teljesítik.

A leírtakból nyilvánvalóan következik, hogy a közösségi szolgálat egyetlen órája sem telik el úgy a Labor Caféban, hogy a diákoknak ne legyen szükségük valamelyik alképességükre: kommunikálnak, együttműködnek, kreatívan gondolkodnak és problémákat oldanak meg – hogy csak a legalapvetőbbeket említsük. A közösségi kávézó egy olyan komplex tanulási környezet, mely leginkább a konstruktivista pedagógiai szemlélethez hasonló metadológiával bír. Keretrendszerében leginkább azokhoz a pedagógiai irányzatokhoz közelít, melyek szerint a tanulás nem kész tudásrendszerek transzferét jelenti, sokkal inkább a környezettel való iteratív interakciókkal megy végbe (Komenczi, 2016). Mind módszereiben, mind struktúrájában törekszik arra, hogy a középpontban a fiatal önismerete álljon, a helyzetek, problémák megoldása során folyamatosan jusson el a megoldásokhoz, saját képességeinek és hiányosságainak megismeréséhez. A módszer alapja annak tudatosítása a diákokban, hogy mely területeken kell fejlődni, miben szenved hiányt és mely képességét kell fejlesztenie, miben jó, mivel lehet hasznára a közösségnek. Az ötven óra alatt cél, hogy a fiatalok kvázi munkatapasztalatokra tegyenek szert, miközben egy közösség életébe kapcsolódnak be, egy társadalmi ügy érdekében tevékenykednek. A folyamat során visszacsatolást kapnak erről, vagyis tudatosul bennük saját eredményük és a cselekvéseik hatása. Mindezek együttesen elengedhetetlenek ahhoz, hogy a munkaerőpiacon napjainkban kiemelt szerepet kapó interperszonális képességeik fejlődjenek, valamint a közösségi szolgálat beteljesítse alapvető célját.

21. századi készségek és a 4C edukáció adaptációja a közösségi térben

Az egyértelműen megfigyelhető, hogy a munkaerőpiacon az interperszonális területeken megszerzett ta-

pasztalatok és képességek nagyobb súllyal vannak jelen, mint az úgynevezett hard skillek, vagyis maga a konkrét, technikai tudás. Ez a tendencia egyre inkább megfigyelhető a munkaerőpiacon kívül is, hiszen folyamatosan változó világunk extrém helyzetekkel, szokatlan kihívások sokaságával „lepi meg” szinte napról-napra a teljes emberiséget, és benne az egyént. Elég a klímaváltozás, a nyersanyaghiány, vagy a Covid-19 járvány okozta társadalmi és gazdasági átrendeződésre gondolnunk, máris nyilvánvaló, miért van elengedhetetlen szükség kreativitásra, alkalmazkodóképességre a mindennapokban is. Az is mindenki számára nyilvánvaló, hogy napjainkban a kommunikáció, az együttműködés, kollaboráció készsége, a kritikai gondolkodás meghatározó jelentőséggel bír.

Ezeknek a magas prioritású képességeknek az oktatásban is egyre hangsúlyosabban kell megjelenniük, intézményi rendszeren belül és kívül egyaránt. Az oktatási és nevelési folyamatok új irányzata az úgynevezett 4C edukáció (4C Education) és a 21. századi skillek fejlesztése felé terelődik, melyek abban segítik a diákokat, hogy képesek legyenek a folyamatosan változó környezetbe rugalmasan adaptálódni életük során (Bellanca & Brandt, 2010). A Labor Café közösségi szolgálatra épülő élménypedagógiai módszerének középpontjában is a 4C edukáció négy készsége áll: a kreativitás (creativity), a kommunikáció, (communication), a kollaboráció (collaboration) és a kritikai gondolkodás (critical thinking).

A projekt keretében alkalmazott módszertan alapján a közösségi szolgálatra érkező fiatal nem frontálisan kiosztott feladatot teljesít, hanem a cél önmaga megismerésére, képességeinek, készségeinek feltárására. A szervezetnél töltött idő során folyamatosan kommunikál, aminek köszönhetően megkonstruálja saját szerepét a közösség életében. Ennek hatására nagyobb eséllyel vonódik be tartósan, akár az ötven órán túl is, hiszen nem kiragadott részfeladatokat kell elvégeznie, hanem a befogadó szervezet és közösségének minél pontosabb megismerése a feladata. Mindezt annak érdekében, hogy egyfelől minél hatékonyabban legyen képes segítséget nyújtani a szervezetnek, másrészt, hogy személyes és közösségi sikerélményt élhessen át.

A megismerési folyamat során a közösségi térbe érkező diákoknak lehetőségük van didaktikus feladatok, úgynevezett „minimodulok” közül választani, vagy azon-

nal bekapcsolódni a szervezet tevékenységeibe. A két különböző módszertan kétfajta utat jelent a közösségi szolgálatos tanulók beilleszkedése szempontjából, és két különböző mélységű integrációra ad lehetőséget. Természetesen lehetőséget biztosítunk a folyamatos átjárhatóságra, vagyis a diákok mindkét módszer kerekeibe bármikor átléphetnek.

„Minimodulok” és gyakorlati terep

A fogadó szervezet felelőssége, hogy minél hamarabb tudjon részfeladatokat, vagy akár teljes projektelemeket delegálni a közösségi szolgálatos diáknak. Tágabb értelemben a fogadó szervezet és a közösségi szolgálat mint élménypedagógiai módszer céljai azonosak: olyan generációk nevelése, melyek különösen fogékonyak a társadalmi témákra, önkéntességre, szolidaritásra.

A Tabulapláza Alapítvány szakmai munkája során kialakított „minimodulok” célja pedagógiai szempontból kettős. Egyfelől azok a diákok, akik személyiségüknél fogva nehezebben kezdenek kommunikálni, nehezebben oldódnak fel új környezetben, lehetőséget kapnak arra, hogy kvázi passzív szemlélőként ismerkedjenek a szervezettel, annak önkénteseivel, munkatársaival, miközben a modult elvégzik. A négy modul közül a diákok hármát szabadon választhatnak, egy egy viszont mindegyikük számára kötelező. Ennek címe „Világosan a civilekről”,

és témája a harmadik szektor szerepe a szociális, gazdasági és állami szektor mellett, valamint a társadalmi felelősségvállalás és állampolgári részvétel fontosságának megismerése. A modul természetesen kitér arra is, hogy az imént említett területek szempontjából miért kimagaslóan fontos a közösségi szolgálat rendszere. Emellett nagy hangsúlyt kap az is, hogyan tervezze meg a diák a közösségi szolgálat idejét, hogyan értékelje és értékeltesse a fogadó szervezettel saját munkáját ahhoz, hogy az ötven óra számára is valóban hasznos és értékes tapasztalat lehessen. A szabadon választható modulok a következők:

- ifjúsági programszervezés,
- projektszervezés,
- online tartalomszerkesztés.

A modulok elméleti és gyakorlati részt egyaránt tartalmaznak, húsz közösségi szolgálatos óra alatt elvégezhetők. Céljuk, hogy a diákok a megszerzett tudással hasznos segítséget nyújthassanak a fennmaradó harminc óra során, akár több nonprofit szervezetnek is. A modulok nevelési és oktatási célja az, hogy a harminc óra alatt a tanulók a konkrét tudás megszerzése mellett lehetőséget kapjanak problémák megoldására, együttműködésre, a kritikus gondolkodásuk fejlesztésére, valamint folyamatosan kommunikáljanak egymással és a szakmai vezetővel.



Azok a közösségi szolgáltató diákok, akik azonnal a szervezet egyes programjaiba kapcsolódnak be, a feladatokon, az adott rendezvény vagy programelem valós idejű megismerésén keresztül láthatnak bele a szervezet belső működésébe és külső folyamataiba, a tervezéstől az értékelésig. A tanulók megismerik a szervezet vízióját, küldetését, az elérni kívánt célokat, és megtanulják azt is, hogyan kommunikáljanak a szervezetről. A folyamat során megtapasztalhatják, mely részfeladatok állnak hozzájuk legközelebb, melyek azok, amelyeket nem szívesen végeznek, így egy esetleges következő programnál az adott, számukra kedves tevékenységekre már maguk jelentkezhettek.

Tapasztalatunk szerint az olyan diákok, akik ilyen módon kapcsolódnak be a szervezet munkájába, szorosabb, az ötven óra keretein túlmutató kötődést alakítanak ki a fogadószervezettel és maguk kezdeményeznek olyan tevékenységeket, melyekkel hozzájárulhatnak a közösség céljainak megvalósulásához. Hosszú távon tehát elmondható, hogy ezek a diákok mélyebben megértik egy nonprofit szervezet szerepét egy közösségben, valamint saját szerepük is kézzel foghatóbb lesz számukra. Ennek eredményeként amellett, hogy valódi, gyakorlati tudásra és tapasztalatra tehetnek szert, közösségi élményt élnek át, minőségi kötődéseket alakítanak ki és olyan interperszonális készségeik fejlődnek, melyek későbbi életük során tartósan hasznukra válhatnak, segítségükre lehetnek.

Összegzés

A 21. század eddig eltelt évei nem szűkölködtek gazdasági, társadalmi kihívásokban, melyeknek globális és lokális hatásai mindenkit érintettek. **Meg kellett tapasztalnunk, hogy minden eddiginél sürgetőbb az a szemléletformálás, mely lehetővé teszi, hogy a felnövekvő generációk megtanuljanak alkalmazkodni az előttük álló új helyzetekhez.** Fontos, hogy minden eszközt megragadjunk arra, hogy integráljuk a fiatalokat a lokális közösségekbe és olyan univerzális eszközöket adjunk a kezükbe, melyekkel egyéni boldogulásukat és környezetük gyarapodását egyaránt szolgálhatják. Ki kell alakítanunk bennük az igényt individualista világunkban a közösségben való gondolkodásra és működésre. A Labor Café Adománykávézó, Nyitott Közösségi Tér keretrendszere és szakmai programjai erre adnak lehetőséget. Célunk, hogy a modell országosan elterjeszhető legyen, melyhez folyamatosan keressük a partnereket. Nyíregyháza és Nagyecsed után 2022 tavaszán Kecskeméten is megnyitja tereit a közösségi szolgáltató diákok számára a kávézó, melynek mottója:

”

„VEDD KI BELŐLE A RÉSZED, TEDD HOZZÁ A MAGADÉT!”

”

Felhasznált irodalom

- Bellanca, J. & Brandt, R. (2010), *21. Century Skills – Rethinking How Students Learn*, Bloomington, IN: Solution Tree Press.
- Bodó M. (2015). *Az Iskolai Közösségi Szolgálat bevezetésének tapasztalatai*. Budapest, HU: Oktatókutatató és Fejlesztő Intézet.
- Komeczi B. (2016). *Tanulási környezet a 21. század elején*. Saarbrücken, DE: GlobeEdit.
- Markos V. (2018). A fogadó szervezetek koordinátorainak tapasztalatai az iskolai közösségi szolgálatról. *Iskolakultúra*, 28(3–4).
- MATOLCSI ZS. (2013): Iskolai közösségi szolgálat, mint pedagógiai eszköz. *Neveléstudomány*, 4. ELTE, Budapest.